

- वढुवा सम्बन्धी व्यवस्था,
- अध्ययन, तालिम वा अध्ययन भ्रमण सम्बन्धी व्यवस्था,
- विभिन्न प्रकारका विदा सम्बन्धी व्यवस्था,
- पिरमर्का, गुनासो र सुनुवाई सम्बन्धी व्यवस्था,
- वृत्ति विकासको अवसर,
- स्वेच्छक अवकाश,
- निजामती सेवा अस्पतालको व्यवस्था,
- सजायको पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था आदि ।

प्रश्न नं. ३४: निजामती कर्मचारीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचरणहरू के के हुन् ?

- लो.से.आ., २०६८ (खुल्ला, खरिदार), २०६९ (खुल्ला, खरिदार), २०६९ (खुल्ला, ना.स.)

निजामती कर्मचारीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचरणहरूलाई निजामती सेवा ऐन, २०४९ का दफा ४१ देखि ५५ सम्म व्यवस्था गरिएका छन्, जुन निम्नानुसार छन्:

- समयपालना र नियमितता,
- अनुशासन र आज्ञापालन,
- राजनैतिक वा अवाञ्छनीय प्रभाव पार्न नहुने,
- राजनीतिमा भाग लिन नहुने,
- सरकारको आलोचना गर्न नहुने,
- सरकारी कामकाज सम्बन्धी समाचार प्रकाश गर्नमा प्रतिबन्ध,
- दान, उपहार, चन्दा आदि प्राप्त गर्न र सापटी लिनमा प्रतिबन्ध,
- कम्पनीको स्थापना र सञ्चालन तथा व्यापार व्यवसाय गर्न नहुने,
- निर्वाचनमा भाग लिन नहुने,
- प्रदर्शन र हडताल गर्नमा प्रतिबन्ध,
- हडताल, थुनछेक तथा घेराउ गर्नमा प्रतिबन्ध,
- प्रतिनिधित्व गर्नमा प्रतिबन्ध,
- निजामती कर्मचारीहरूको ट्रेड युनियन सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना,
- सम्पत्ति विवरण पेश गर्नु पर्ने,
- कसैलाई पनि यातना दिन नहुने,
- यौनजन्य दुर्व्यहार र घरेलु, हिंसा सम्बन्धी कार्य गर्न नहुने,
- सबैप्रति शिष्ट व्यवहार गर्नु पर्ने,
- जिम्मेवारीलाई वहन गरी निष्पक्ष, स्वच्छ तथा छिटो छरितोरूपमा कार्य सम्पादन गर्नु पर्ने,
- सार्वजनिक सम्पत्तिको प्रयोग वा उपयोग घरायसी कार्यको लागि गर्न नहुने,
- सेवाग्राहीप्रति मर्यादित व्यवहार गर्नु पर्ने,
- आफ्नो सेवा र पद अनूकूल आचरण पालना गर्नु पर्ने,
- चेतावनी दिन सक्ने व्यवस्थाको ख्याल गर्नु पर्ने ।

३.३.२ नेपाल सरकारको केन्द्रीय तथा स्थानीय निकायको संरचना र संगठन सम्बन्धी जानकारी

प्रश्न नं. १: केन्द्रीय सरकार भनेको के हो ?

संघात्मक वा विकेन्द्रकृत शासन प्रणाली भएका मुलुकमा केन्द्रमा रहेर शासन व्यवस्थापन गर्ने सरकारलाई केन्द्रीय सरकार भनिन्छ, जसले समग्र प्रशासन संचालन गर्ने, राष्ट्रिय नीतिहरु तर्जुमा गर्ने, समन्वय गर्ने, सिमा सुरक्षा, मुद्रा, शान्ति सुरक्षा, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध जस्ता विषयहरुको व्यवस्थापन गर्ने, समन्वय गर्ने लगायतका कार्यहरु गर्ने गर्दछ। केन्द्रीय सरकारको छुट्टै व्यवस्था भएका मुलुकहरुमा स्थानीय वा प्रान्तीय सरकारहरु पनि क्रियाशील हुन्छन्।

प्रश्न नं. २: केन्द्रीय सङ्गठन संरचनामा प्रभाव पार्ने तत्वहरु के के हुन् ?

केन्द्रीय संगठन संरचनामा प्रभाव पार्ने तत्वहरुलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ :

राज्यको प्रथमिकता,	राजनीतिक प्रभाव,
सरकारको आर्थिक सक्षमता,	राज्यको भु-वनौट,
जनसंख्या,	सामाजिक पक्ष,
विकासको स्थिति,	प्रविधिको उपयोग,
विश्वव्यापीकरण र स्थानीयकरणको प्रभाव आदि।	

प्रश्न नं. ३: नेपालको केन्द्रीय सङ्गठनका कार्यहरु के के हुन् ? उल्लेख गर्नुहोस्।

- राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमहरुको तर्जुमा तथा स्वीकृत गर्ने,
- केन्द्रिय योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- आवश्यक पूर्वाधारहरुको विकास गर्ने, गराउने,
- राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, केन्द्रिय योजनाहरुको कार्यान्वयन गराउने,
- मातहतका निकायहरुको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने र ती निकाय बीच समन्वय गर्ने,
- संस्थागत तथा नीतिगत सुधारका कार्यहरु गर्ने,
- लक्षित उद्देश्य हासिल गर्न लिइएका नीतिहरुलाई अझ प्रभावकारी ढङ्गले लागू गर्न प्रयत्नशील रहने आदि।

प्रश्न नं. ४: स्थानीय सरकार भनेको के हो ?

स्थानीय जनतालाई नजिकबाट राज्यको तर्फबाट प्रवाह गरिने सेवा सुविधा प्रदान गर्नाक लागि स्थानीय जनताकै संलग्नता र सहभागितामा स्थापित, संचालित, परिचालित, निर्देशित र व्यवस्थित हुने सरकारलाई स्थानीय सरकार भनिन्छ।

- संघात्मक प्रणालीमा प्रान्तीय वा राज्य सरकार र विकेन्द्रित शासन प्रणालीमा स्थानीय निकायका रूपमा नामाकृत हुने यस्ता सरकारहरू मध्ये संघात्मक शासन प्रणालीमा स्थापित स्थानीय सरकार वढी स्वायत्त हुन्छन् ।
- केन्द्रीय र स्थानीय सरकार बीच स्पष्ट रूपमा संविधानतः वा कानूनतः अधिकार, जिम्मेवारीहरू बाँडफाँड गरिएको हुन्छ ।
- संघात्मक शासन प्रणाली अन्तर्गतका स्थानीय सरकारको अलग्गै कार्यपालिका, न्यायपालिका, व्यवस्थापिका हुन्छ र यी स्वायत्त ढंगले क्रियाशील हुन्छन् । यद्यपि ती सबै केन्द्रीय सरकारको या नीतिको विपरित भने हुँदैनन् ।
- विकेन्द्रित शासन प्रणाली अन्तर्गतको स्थानीय सरकारका संरचना वा अंगहरू भने संघात्मक शासन प्रणाली अन्तर्गत स्थापित स्थानीय सरकारका अंग जस्तो पूर्णतः स्वायत्त भने हुँदैनन् ।
- नेपालमा हाल स्थानीय निकायको रूपमा संचालित गाविस, नगरपालिका, जिविसहरू स्थानीय सरकार हुन् ।

प्रश्न नं. ५: निम्न लिखित विभागहरू कुन मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका छन् ? - लो.से.आ. २०६९ (समावेशी, खरिदार) अंक ५x१ =५

(क) पुरातत्व विभाग	(ख) जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
(ग) राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	(घ) विद्युत विकास विभाग
(ङ) खानी तथा भूगर्भ विभाग	

पुरातत्व विभाग	- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग	- विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	- गृह मन्त्रालय
विद्युत विकास विभाग	- उर्जा मन्त्रालय
खानी तथा भूगर्भ विभाग	- उद्योग मन्त्रालय

३.३.३ सार्वजनिक सेवा प्रवाह सम्बन्धी सामान्य जानकारी

प्रश्न नं. १: सार्वजनिक सेवा भनेको के हो ? - लो.से.आ. नमूना प्रश्न (ना.सु.) २०६९ ना.सु. समावेशी

राज्यको तर्फबाट आम जनताको सेवा सुविधा, हित संरक्षण एवं सम्बर्द्धनका लागि राज्यका श्रोत साधनहरूको समुचित परिचालन र व्यवस्थापन गर्दै जनअपेक्षा र आवश्यकतानुसारका प्रवाह गरिने वस्तु तथा सेवाको सार्वजनिक सेवा भनिन्छ ।

- यो सरकार र जनता बीचको सम्पर्कको माध्यम हो ।
- सार्वजनिक सेवा राज्यको दायित्व हो भने जनताको चाहिँ अधिकार ।

- जनताले पाएको सेवा सुविधाका आधारमा सरकार कस्तो हो भनी सरकारवारे प्रतिक्रिया दिइने हुँदा यसलाई सरकारको प्रभावकारिता मापन गर्ने सशक्त औजार पनि भनिन्छ ।

प्रश्न नं. २: सार्वजनिक सेवाका किसिमहरु उल्लेख गर्नुहोस् ।

सार्वजनिक सेवाको प्रकृति, प्रवाहको तरिका तथा सेवाको अवस्था जस्ता आधारमा सार्वजनिक सेवालाई विभिन्न प्रकारले वर्गीकरण गर्ने गरिएको छ, जसलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ :

(१) आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति सम्बन्धी सेवाहरु

- जनताका न्यूनतम आधारभूत आवश्यकतासँग सम्बन्धित सेवाहरु ।
- यस अन्तर्गत गाँस, बास र कपास जस्ता सेवाहरु पर्दछन् ।

(२) क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी सेवाहरु

- ज्ञान, सीप, क्षमताको प्रदर्शन एवं मानवीय सक्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी सेवाहरु ।
- यस अन्तर्गत शिक्षा, स्वास्थ्य, तालिम लगायतका सेवाहरु पर्दछन् ।

(३) मनोरञ्जनात्मक सेवाहरु

- जनतालाई मनोरञ्जन दिलाउने किसिमका सेवाहरु ।
- यस अन्तर्गत खेलकूद, विभिन्न टेलिभिजन कार्यक्रमहरु, रेडियो कार्यक्रमहरु, सिनेमा, नाचघर, रोदी, जस्ता सेवाहरु पर्दछन् ।

(४) व्यवसायिक प्रवर्द्धनात्मक सेवाहरु

औद्योगिक बस्तु, व्यापार तथा बजार प्रवर्द्धन गर्ने तवरका सेवाहरु ।

(५) नियमनकारी सेवाहरु : अनुमति प्रदान गर्ने, इजाजत दिने, नवीकरण गर्ने लगायतका सेवाहरु ।

प्रश्न नं. ३: सार्वजनिक सेवाको के महत्व छ ?

राज्यले आम नागरिकको हितका लागि प्रवाह गर्ने सेवा भएकाले सार्वजनिक सेवा विश्वसनीय, वैधानिक, भरपर्दो, पारदर्शी, मितव्ययी एवं प्रभावकारी हुने हुँदा यसको अति नै महत्व रहेको छ ।

- सार्वजनिक सेवा प्रवाहको माध्यमबाट सरकारको जनताप्रतिको उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी स्पष्ट हुन्छ,
- यसबाट सरकार र जनता बीच सुमधुर सम्बन्ध स्थापित हुन्छ,
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा विभेद नहुने हुँदा समान अधिकार स्थापित हुन्छ,
- सार्वजनिक सेवाहरु सर्वसुलभ र मितव्ययी हुने हुँदा विपन्न नागरिकको पनि पहुँच हुन्छ,
- यसबाट सामाजिक न्याय स्थापना गर्न मद्दत मिल्छ,
- सेवामा निजी क्षेत्रको एकाधिकार र मनोमानी हुन पाउँदैन,
- सार्वजनिक सेवालाई आधार मानेर निजी क्षेत्रबाट प्रवाह हुने सेवाहरु संचालित हुन्छन्,

- सार्वजनिक सेवा प्रवाहको माध्यमबाट सरकारका कामहरुको मुल्याङ्कन गर्न सकिन्छ,
- सार्वजनिक सेवा प्रवाह विभेदकारी नभै निष्पक्ष हुन्छ ।

प्रश्न नं. ४: सार्वजनिक सेवा प्रवाह भनेको के हो ?

कानूनी तरिका र प्रकृया पुऱ्याई सार्वजनिक स्रोत, साधन प्रयोग गरी सार्वजनिक, निजी तथा सार्वजनिक-निजी संयुक्त संयन्त्रको परिचालन माफत राज्यका तर्फबाट आम नागरिक समक्ष प्रदान गरिनुपर्ने सेवाहरु प्रदान गर्ने कार्यलाई सार्वजनिक सेवा प्रवाह भनिन्छ ।

- यो सरकार र जनता बीचको सम्बन्ध स्थापित गर्ने माध्यम पनि हो ।
- यसको माध्यमले राज्यको जनताप्रतिको दायित्व पुरा गर्दछ ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाह निष्पक्ष, प्रभावकारी र गुणस्तरीय हुनु नितान्त आवश्यक हुन्छ ।

प्रश्न नं. ५: सार्वजनिक सेवा प्रवाहका तरिका वा माध्यमहरु के के हुन् ? उल्लेख गर्नुहोस् । - लो.से.आ., २०६९ समावेशी (ना.सु.)

सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने तरिका वा माध्यमलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ :

- सरकारी माध्यम** : सरकारका केन्द्रीय तथा स्थानीय संयन्त्र, कार्यालय,
- निजी माध्यम** : निजी क्षेत्रमा स्थापित विभिन्न संघ, संस्था तथा व्यापारिक एवं औद्योगिक प्रतिष्ठानहरु,
- गैरसरकारी माध्यम** : गैरसरकारी स्तरमा स्थापित विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरु,
- नागरिक समाज** : सार्वजनिक हित तथा सरोकारका लागि स्वतःस्फूर्त स्थापित विभिन्न नागरिक समूहहरु,
- सामुदायिक संगठन** : समुदायमा स्थापित विभिन्न संगठनहरु
- सरकारी-निजी साझेदारी माध्यम** : सरकारी र निजी क्षेत्रको सहकार्य माफत क्रियाशील विभिन्न सेवा प्रदायक इकाईहरु ।

प्रश्न नं. ६: नेपालको सार्वजनिक सेवा प्रवाहका सम्बन्धमा देखिएका सबल र दुर्बल पक्षहरु के के हुन् ? उल्लेख गर्नुहोस् ।

राज्यको पहिलो दायित्वको रूपमा हेरिने नेपालको सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा देहाय वमोजिमका सबल र दुर्बल पक्षहरु रहेका छन् :

सबल पक्षहरु

- प्रभावकारी सेवा प्रवाह सम्बन्धी विभिन्न प्रकारका कानूनी व्यवस्थाहरु गरिएको,
- केन्द्रीयस्तरदेखि स्थानीय स्तरसम्म सेवाप्रदायक संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गरिएको,

- सेवा प्रवाहका लागि सार्वजनिक जनशक्ति र श्रोतसाधनको व्यवस्था गरिएको,
- कार्य विवरण र जिम्मेवारी किटान गर्ने व्यवस्था गरिएको,
- नागरिक वडापत्रलाई अनिवार्य गरिएको,
- First come First service को मान्यतालाई आत्मसात गरिएको,
- सेवा प्रवाह सम्बन्धी जनमत संकलन अभियानको शुरुवात गरिएको,
- नागरिकका गुनासो सुन्ने प्रयोजनका लागि सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको,
- सेवाग्राहीलाई उच्च सम्मान र सेवाप्रदायकलाई राष्ट्रसेवकको रूपमा व्यवहार,
- घुम्ती सेवा प्रवाह प्रणालीलाई अनुसरण गरिएको,
- राम्रो कार्य गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कार र नराम्रोलाई दण्डको व्यवस्था गरिएको,
- विना भ्रन्जट सेवा प्रवाह गर्ने संस्थागत तथा नीतिगत व्यवस्था गरिएको,

दुर्बल पक्षहरू

- नीतिगत अस्पष्टता र अस्थिरता
- जनअपेक्षानुरूपका सेवाहरूको पहिचान नै हुन नसकनु
- सेवाको गुणस्तर कमजोर हुनु
- राष्ट्रसेवकको नागरिकमैत्री व्यवहार नदेखिनु
- सक्षम जनशक्ति र आवश्यक श्रोत साधनको अपर्याप्तता,
- कार्यमा दोहोरोपना, भ्रञ्जटिला, जटिल र लामा लामा प्रकृत्या,
- सार्वजनिक सेवासम्म कमजोर वर्गको सहज पहुँच नहुनु,
- सेवा प्रवाहमा सुधारको कार्यमा निरन्तरताको कमी,
- एकै कार्यका लागि धेरै ठाउँ जानुपर्ने बाध्यता,
- राजस्व बुझाउन जाँदा समेत घुस लिएर जानुपर्ने अवस्था,
- जटिल र प्रकृत्यामुखी व्यवहार
- साना र थोरै सेवा प्राप्तिका लागि समय, श्रम र खर्च बढी गर्नुपर्ने बाध्यता,
- सहजरूपमा विकेन्द्रित सेवा प्रवाहका लागि भौतिक पूर्वाधारहरूको कमी हुनु,
- उत्तरदायित्वको भावना नहुनु,
- जनशक्तिमा प्रोत्साहनको कमी,
- कमजोर अनुगमन तथा मुल्याङ्कन पद्धति आदि ।

प्रश्न नं. ७: सार्वजनिक सेवा प्रवाह भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन के कस्ता उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्दछ ? - लो से आ. २०७० (खरिदार) ३.७ = १०

सार्वजनिक सेवा प्रवाहबारे प्रश्न नं. ४ को उत्तर हेर्नुहोला ।

आम नागरिकको हितका लागि सेवा सुविधाहरू प्रवाह गर्ने सरकारको पहिलो दायित्व भएकाले सेवा प्रवाहलाई विद्यमान सेवा प्रवाह प्रणालीमा सामयिक सुधार गरी प्रभावकारी बनाउनु आवश्यक हुन्छ, जसका लागि निम्नानुसारका उपायहरू अपनाउनु पर्दछ:

- सेवा प्रवाहलाई निर्देशित गर्ने कानूनहरूको परिमार्जन गर्ने ।
- सेवा प्रदायक निकायहरूबीच आपसमा समन्वय गरी दोहोरो नपर्ने गरी सेवा प्रवाह गर्ने ।
- स्थानीय निकायको तत्काल निर्वाचन गरी अधिकार निक्षेपणलाई सशक्त बनाउने ।
- एकै प्रकृतिका सेवा एकै स्थानबाट प्रवाह गर्न One door system लागू गर्ने ।
- सम्पूर्ण सेवाहरू स्थानीयस्तरबाटै सहज रूपमा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी सेवा प्रवाह गर्ने ।
- क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक बडापत्रलाई सबै निकायमा अनिवार्य गर्ने ।
- First come first service प्रणालीलाई स्थापित गर्न सबै निकायमा Token System को लागू गर्ने ।
- सम्भव भएसम्मका सेवाहरू E-governance मार्फत प्रवाह गर्ने ।
- सबै सेवा प्रदायक निकायमा ग्राहकका गुनासोहरू सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था गर्ने ।
- कर्मचारीहरूलाई सेवाग्राहीप्रति गरिनुपर्ने व्यवहार तथा सेवा प्रवाहबारे प्रशिक्षण र तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
- सेवा प्रदायक कर्मचारीहरूलाई उत्प्रेरित गर्ने ।
- सेवा प्रवाह सम्बन्धी नविन प्रविधिहरूको प्रयोग गर्ने ।
- सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो, मितव्ययी, गुणस्तरीय बनाउने ।
- Suply base मा आधारित भै सेवा प्रवाहको वर्तमान अवस्थामा परिवर्तन नगरी Demand base का आधारमा सेवा प्रवाह गर्ने ।
- घुस्ती सेवा, एकीकृत सेवा, ग्राहक सेवा केन्द्र जस्ता बहुलोकप्रिय प्रणालीलाई पटकै रूपमा नभै सधैंभरि नै सञ्चालन गर्ने ।
- सेवा प्रवाह गर्ने तरिका, माध्यम र शैलीको अध्ययन गरी समय अनुसार सुधार गर्ने ।
- सेवाको गुणस्तर, तौरतरिका, शीघ्रता, शुल्क लगायतका विषयमा निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

सेवा प्रवाह प्रणाली प्रभावकारी हुन सकेमा मात्र राज्यको प्रभावकारिता अभिवृद्धि हुन सक्छ । यसर्थ उल्लेखित उपायहरू अपनाउन सकेमा वर्तमान सेवा प्रवाह अझ प्रभावकारी हुने कुरामा दुई मत नहोला ।

प्रश्न नं. ७. सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवा प्रदायकको के कस्तो भूमिका हुनु पर्दछ ?

वा

सार्वजनिक सेवा भनेको के हो ? सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा निजामती कर्मचारीको भूमिका कस्तो हुनुपर्दछ ? वृंदागत उत्तर दिनुहोस् । (3+7)=10
- लो.से.आ. २०६८ (समावेशी, खरिदार)

(सार्वजनिक सेवाबारे ३.३.३ को प्रश्न नं. १ को उत्तर हेर्नुहोला ।)

नागरिकको हित संरक्षणका लागि संचालित सार्वजनिक सेवा प्रवाह सरल, छिटो, छरितो, मितव्ययी, गुणस्तरीय र प्रभावकारी हुनु अत्यावश्यक हुन्छ । यसका लागि सेवा

प्रदायकको भूमिका उच्च र प्रभावकारी हुनु अपरिहार्य हुन्छ । यसका अतिरिक्त सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवा प्रदायकको भूमिकालाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ :

- नागरिकमैत्री सेवा प्रवाह प्रणालीको स्थापना गर्नु,
- नागरिक बडापत्रको पूर्ण अबलम्बन गर्नु,
- सेवाग्राहीप्रति शिष्ट र नम्र व्यवहार प्रदर्शन गर्नु,
- सेवामा गुणस्तरीयता, मितव्ययीता कायम गर्नु,
- स्रोत, साधनको प्रभावकारीरूपमा परिचालन गर्नु,
- उत्तरदायी एवं जिम्मेवारीका साथ सेवा प्रवाह गर्नु,
- कर्मचारीतन्त्रको आचरणगत तथा व्यवहारगत पक्ष सुधार गर्नु,
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारीता अभिवृद्धिका लागि प्रविधिहरूको उपयोग गरिनु,
- सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र पारदर्शिता कायम गर्नु,
- सेवा प्रवाहलाई छिटोछरितो, चुस्त, सरल, मितव्ययी बनाउनु,
- सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी र वैज्ञानिक तुल्याउनु,
- सेवा प्रवाहलाई समन्वयात्मक रूपले प्रवाह गर्नु,
- Demand Based का आधारमा सेवा प्रदान गर्नु,
- कार्यविधिमा समयानुकूल सुधार एवं परिवर्तन गर्दै जानु,
- स्व:मूल्यांकन विधिलाई प्राथमिकता प्रदान गर्नु,
- E-governmence का आधारमा सेवा प्रवाह गर्नु,
- सेवा प्रवाहको अवस्थाको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गर्नु आदि ।

प्रश्न नं. ८: सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवाग्राहीको कस्तो अधिकार हुनुपर्छ ? लेख्नुहोस् ।

राज्यको तर्फबाट प्रदान गरिने सेवाहरू गुणस्तरीय, मितिव्ययी, छिटो, छरितो, सरल र सहज रूपले पाउने सेवाग्राहीको अधिकार हो । यस्तो अधिकार राज्यको क्षमता, विकासको स्तर र जनताको चेतनाको स्तर जस्ता कुराहरूको अवस्थाका आधारमा देशगतरूपमा अलग अलग हुन सक्छन् ।

सामान्यतः सार्वजनिक सेवा प्रवाहका सम्बन्धमा सेवाग्राहीहरूका अधिकारहरूलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ :

- सरल, सहज, गुणस्तरीय, मितव्ययी तथा पारदर्शीरूपमा प्रभावकारी ढंगले सेवा प्राप्त गर्नु,
- आधुनिक प्रविधिहरूको माध्यमबाट अनुकूल अनुसार सेवा प्राप्त गर्न पाउनु,
- सुशासनको अनुभूति गर्न पाउनु,
- सेवा प्रदायकबाट शिष्ट र नम्र व्यवहार प्राप्त गर्नु,
- सार्वजनिक सेवाप्रति स्वामित्वको अनुभूती गर्नु,
- सेवा प्रवाहप्रति गुनासो गर्न पाउनु र गुनासोको संबोधनको व्यवस्था हुनु,
- श्रोत साधनको पूर्ण उपयोग गर्ने अवसर र अधिकार प्राप्त गर्नु
- बिना भ्रष्ट प्रशासनिक सेवा पाउनु आदि ।

प्रश्न नं. ९: सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवाग्राहीले के कस्तो दायित्व बहन गर्नुपर्ने हुन्छ ?

- लो.से.आ., २०७० (ना.सु.)

राज्यको तर्फबाट सेवा पाउनु सेवाग्राहीको अधिकार मात्र हुँदैन, त्यसका लागि निश्चित दायित्वको समेत बहन गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यस प्रकारका दायित्वलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ:

- राज्यका ऐन, कानूनहरूको जानकारी भै परिपालन गर्नु,
- उजुरी, सार्वजनिक सुनुवाई, जनलेखा परिक्षण जस्ता क्रियाकलापहरूमा सरिक हुनु,
- राज्यलाई बुझाउनु पर्ने कर, दस्तुर, महशुल आदि समयमै बुझाउनु,
- सेवा प्रदायकहरूप्रति सकारात्मक दृष्टिकोण राखी आवश्यक सहयोग गर्नु,
- आफ्नो अधिकार र सीमाको जानकारी हासिल गर्नु र सीमाभित्र रहनु,
- जिम्मेवार निकायहरूलाई उत्तरदायी बनाउनु,
- सेवा प्रदायकलाई अनावश्यकरूपमा दबाव सिर्जना नगर्नु,
- सार्वजनिक स्रोत, साधनको दुरुपयोग हुन नदिई सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्न आवश्यक सहयोग गर्नु आदि।

प्रश्न नं. १०: "नेपालको सरकारी क्षेत्रले गर्ने सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवा प्रदायकको भूमिका सन्तोषजनक छैन।" विवेचना गर्नुहोस्।

- लो.से.आ., नमूना प्रश्न, २०६९ खुल्ला (ना.सु.)

कमजोर राष्ट्रमा कमजोर शासन, कमजोर शासनमा कमजोर व्यवस्थापन भन्ने उक्ति नेपालको सन्दर्भमा सान्दार्भिक देखिन्छ। राजनीतिक अस्थिरतासँगै सेवा प्रदायक सयन्त्र कर्मचारीतन्त्र पनि प्रभावकारी बन्न नसकेको, जनताको आलोचनाबाट आलोचनामुक्त हुन सकेको छैन। अन्य कुराका अतिरिक्त सेवा प्रदायकको व्यवहार, शैली, र प्रवृत्तिगत पक्षहरूबाट आम सेवाग्राहीहरू सन्तुष्ट हुन नसकेको कुरा निर्विवाद हो।

जनताको सेवक भन्दा पनि शासकको रूपमा कर्मचारीहरू देखिनु असन्तुष्टिको मुल कारण हो। सेवाग्राहीका समस्यालाई संवोधन गरी छिटो, छरितो, सर्वसुलभ रूपमा सेवाप्रवाह गर्नु पर्ने सेवाप्रदायकको भूमिका रहनुको सट्टा टार्ने, पन्छाउने, अल्मलाउने, ढिलासुस्ती गर्ने, अनावश्यक भ्रष्टाचार र प्रकृत्यामा घुमाउनु रमाउने प्रवृत्ति छ।

राजस्व तिर्न आउने जनतासँग समेत घुस लिने संस्कारको विकास हुन थालेको पाइन्छ। थप रिसवत नदिई, लोभलालच नदेखाई कर्मचारीहरू न्यूनतम सेवा प्रवाह समेत गर्न हिचकिचाउने प्रवृत्तिले आमरूपमा असन्तोष पैदा गर्दै गएको छ। हाजिर गरेपछि तलब र काम गरेवापत थप सुविधा खोज्ने प्रवृत्ति मौलाउँदै गएको र राजनीतिक दलका प्रवक्ताका रूपमा काम र जिम्मेवारी छोडी दलका कार्यक्रममा हिंड्ने र दलगतरूपमा पक्षपोषण गर्ने जस्ता क्रियाकलापहरूबाट सेवा प्रवाह प्रणाली धारासाही हुँदै गएको अवस्था छ।

यसका अतिरिक्त सेवा प्रदायकको भूमिका सन्तोषजनक हुन नसक्नुका कारणहरु निम्नानुसार छन् :

- कर्मचारीतन्त्र विकासको संवाहकको रूपमा रहनुपर्नेमा उल्टै एउटा साम्राज्य खडा गरी समाजका वर्जुवाहरुको एजेन्टको रूपमा कार्य गर्नु ।
- न्यायिक र निष्पक्ष ढंगले सेवाप्रवाह गर्नुको बदलामा भ्रष्टाचारी मनोवृत्ति हुनु ।
- कर्मचारीतन्त्र राज्यको अत्यधिक श्रोत साधन दोहन गर्नका लागि तल्लिन रहनु ।
- कामलाई भन्दा बढी प्रक्रियालाई हेरी काम गर्दा सेवाग्राहीको श्रम, समय र पैसाको अधिक खर्च हुनु ।
- सेवाप्रदायकको नागरिकमैत्री/सेवाग्राही व्यवहार नहुनु ।
- सेवाको गुणस्तर निकै कमजोर हुनु ।
- जनताको विश्वास जिती आशाको केन्द्र बन्न र नीति कार्यान्वयनमा समक्षता प्रदर्शन गर्न नसक्नु ।
- राजनीतिक रूपमा तटस्थ रहन र जनताप्रति निष्पक्ष हुन नसक्नु ।
- कानूनको पालनकर्ताको सट्टा उल्लंघनकर्ताको रूपमा परिचित हुनु ।
- निर्दिष्ट सेवा प्रवाहका लागि सक्षम जनशक्तिको कमी हुनु । अर्थात सबै प्रकारका सेवाहरु सबै कर्मचारीले प्रदान गर्न सक्छन् भन्ने मान्यता राख्नु ।
- एकै स्थानबाट हुने कार्यका लागि धेरै ठाउँ जानुपर्ने र सामान्य सुधार समेत गर्न नचाहने कर्मचारीको प्रवृत्ति हुनु ।
- राजस्व बुझाउन जाँदा समेत घुस लिएर जानुपर्ने अवस्था हुनु ।
- उत्तरदायित्वको भावना नभएका कर्मचारीको संख्या अधिक हुनु ।
- सेवा प्रवाह प्रणालीलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी नबनाई प्रकृत्यामुखी पद्धतिको अनुसरण गरिरहने कर्मचारीको स्वभाव हुनु ।
- कर्मचारीतन्त्रले औपचारिक कार्यक्रमहरुलाई बढी महत्त्व दिने हुँदा सेवाप्रवाहका कार्यहरु ओभरलेभमा पर्नु ।
- जनअपेक्षानुरूपका सेवाहरुको पहिचान नै नगरी परम्परागत सेवा परम्परागत शैलीमै प्रवाह गर्ने चलन कायमै हुनु ।
- जनचाहना अनुरूप अपेक्षाकृत रूपमा आफ्नो जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व बहन गर्न नसक्नु ।

लोक सेवा आयोगद्वारा २०६८, ०६५ र २०७० सालमा खरिदारको परीक्षामा सोधिएका प्रश्न तथा उत्तरहरू

मिति: २०६८/२/२०

लोक सेवा आयोग

राजपत्र अनकित द्वितीय श्रेणी, अप्राविधिक तर्फका विभिन्न सेवा/समूह, खरिदार वा सो
सरह पदको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा
(समावेशी)

समय: ४५ मिनेट

पूर्णाङ्क: १००

पत्र:- प्रथम

विषय:- सामान्यज्ञान र सामान्य बौद्धिक परीक्षण ।

(General Knowledge & General Mental Ability Test)

१. सामान्य ज्ञान प्रश्न संख्या ३५x २=७०
१. गोसाईकुण्डको उचाई कति छ ?
  २. महात्मा गान्धीको मृत्यु कहिले भएको थियो ?
  ३. UNO ले सन् २०११ लाई कुन वर्षको रूपमा मनायो ?
  ४. पर्यटन वर्ष २०११ को नारा के थियो ?
  ५. रूपसे भरना कहाँ पर्छ ?
  ६. अन्तरिक्षमा पुग्ने प्रथम महिला कुन देशकी नागरिक हुन् ?
  ७. वाणिज्य सागर भन्नाले कुन सागरलाई जनाउँछ ?
  ८. २०१० को बैक अफ द इयर कुन नेपाली बैकले पाएको थियो ?
  ९. संविधानसभाको चुनाव कहिले भएको थियो ?
  १०. मानव निर्मित विश्वको ठूलो ताल ओवन फल्स काँहा पर्छ ?
  ११. तामाङ्ग जातिको डम्फू कुन जनावरको छालाले बनेको हुन्छ ?
  १२. बालन कुन जातिका मानिसले मनाउने एक धार्मिक पर्व हो ?
  १३. २०५८ सालको जनगणना अनुसार सबैभन्दा धेरै र थोरै जनसंख्या भएका जाति कुन कुन हुन् ?
  १४. गोरखापत्र अर्धसाप्ताहिक रूपमा कहिलेदेखि प्रकाशन हुन थालेको थियो ?
  १५. पाल्पालको रानीघाटको स्थापनाकर्ता को हुन् ?
  १६. चन्द्रमाको गुरुत्वाकर्षणबल पृथ्वीको भन्दा कतिले फरक छ ?
  १७. विद्युतका पिता को हुन् ?
  १८. ८५०० मिटर भन्दा अग्ला हिमालहरू नेपालमा कति वटा पर्छन् ?

१९. २०१० को विश्वकप क्रिकेट कुन देशले जितेको थियो ?
२०. सत्रौँ एशियाली खेलकूद कुन देशमा भएको थियो ?
२१. भ्रष्टाचार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि नेपालको संसदले कहिले अनुमोदन गर्‍यो ?
२२. सार्क तटीय क्षेत्र व्यवस्थापन केन्द्र (SAARC Coastal Zone Management Center) कुन देशमा स्थापना गरिएको छ ?
२३. हालसम्म (२०६७ सम्म) संविधानको संशोधन कति पटक भइसकेको छ ?
२४. नेपालमा प्यागोडा शैलीको मन्दिरको शुरुवात कुन देशबाट भएको हो ?
२५. स्वयम्भूको दुई आँखाले कुन कुन कुरालाई जनाउँछ ?
२६. MY Land and My People कसको कृति हो ?
२७. सुकेनाश केको कमीले हुन सक्छ ?
२८. One Pillar Bridge भन्नाले नेपालको कुन नदीलाई जनाउँछ ?
२९. जापानमा २०११ मार्च ११ मा गएको भूकम्प कति रेक्टर स्केलको थियो ?
३०. वातावरण सम्बन्धी पहिलो सम्मेलन कहिले र कहाँ भएको थियो ?
३१. नेपालमा कति प्रकारका पंछीहरु संरक्षित गरिएका छन् ?
३२. महानगरपालिका हुन वार्षिक कति आम्दानी हुनु आवश्यक हुन्छ ?
३३. कमैया मुक्तिको घोषणा गरिएको जिल्ला कुन हो ?
३४. वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको स्थापना कहिले गरिएको हो ?
३५. रेविज खोपका आविष्कारक को हुन् ?

उत्तरहरू					
क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर
१	४३६० मि.	१३	क्षेत्री, कुसुण्डा	२५	स्वज्ञान र करुणा
२	१९४८ जनवरी ३०	१४	२००० साल	२६	दलाई लामा
३	वन वर्ष	१५	खड्ग शमशेर	२७	कार्बोहाइड्रेट र प्रोटिन
४	पर्यटनका लागि संगैसंगै	१६	1/6	२८	कर्णालीको पुल
५	मुस्ताङ	१७	माइकल फराडे	२९	८.९ रेक्टर
६	रुस	१८	३ बटा	३०	१९७२, स्वीजरल्याण्डको स्कटहोम
७	आन्ध्र महासागर	१९	भारत	३१	९ प्रकार
८	नेपाल इन्भेष्टमेन्ट बैंक	२०	दक्षिण कोरीया	३२	४० करोड
९	२०६४ चैत्र २८	२१	२०६७ फागून १२	३३	दाङ
१०	युगाण्डा	२२	माल्दिभ्स	३४	२०५३
११	घोरल	२३	८ पटक	३५	स्याविन पोलियो भ्याक्सिन(अर्बर्ट ब्रुस सविन, साल्क पोलियो भ्याक्सिन (डा. जोन्स साक
१२	बाहुन, क्षेत्री	२४	जापान		

(ख) साधारण बौद्धिक परीक्षण

३६. युद्धको विनाश भएभैँ शान्तिको के हो ?

३७. समूहमा नभिल्ले कुन हो ?

- A) कागज B) कलम C) मसी D) पुस्तक

३८. तलको क्रममा रहेको प्रश्न चिन्ह भएको ठाउँमा मिल्ले के हो ?

G, J, M ?, S, V

३९. K नामक स्थान L देखि देखि 40 मिटर दक्षिण-पश्चिम दिशामा छ । यदि L देखि M 40 मिटर दक्षिण पूर्व दिशामा छ भने K देखि M कुन दिशामा छ ?

४०. तलको श्रेणीमा मिल्ले अंक कुन हो ?

4, 9, 19, 39, 79, ?

४१. Good Morning लाई कोड भाषामा भन्दा 11, Good Afternoon लाई १३ लेखिन्छ भने Good Night लाई के लेखिएला ?

- A) 7 B) 10 C) 9 D) 15

४२. 700, 70, 7 सँग मिल्ले तलको कुन हो ?

- A) 600, 60, 6 B) 600, 6, 60 C) 6, 60, 600 D) 60, 600, 6

४३. MASK लाई कोड भाषामा 4165 र NOVA लाई 7281 लेखिन्छ भने KASAK को के हुन्छ ?

- A) 51561 B) 51165 C) 51615 D) 51516

४४. प्रश्न चिन्ह भएको स्थानमा के हुन्छ ?

5	20	100	3	24
20	80	400	12	?

- A) 48 B) 144 C) 120 D) 96

४५. प्रश्न चिन्ह भएको स्थानमा के हुन्छ ?

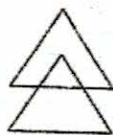
2	4	6
5	7	9
12	30	?

- A) 25 B) 54 C) 42 D) 56

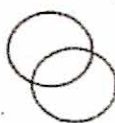
४६. तलको कुन चित्र अरुसँग मिल्दैन ?

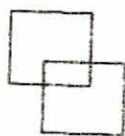
(A)

(B)

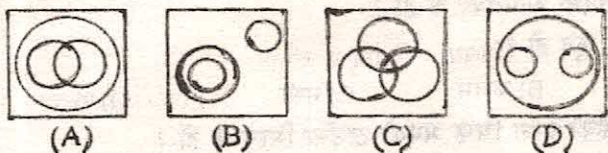

(C)

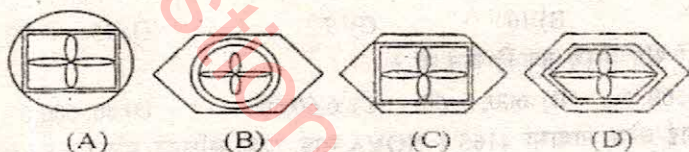
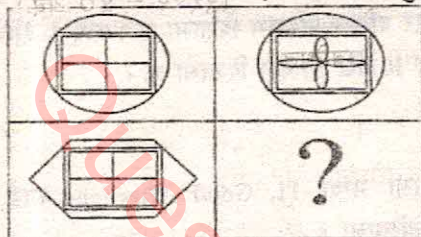

(D)

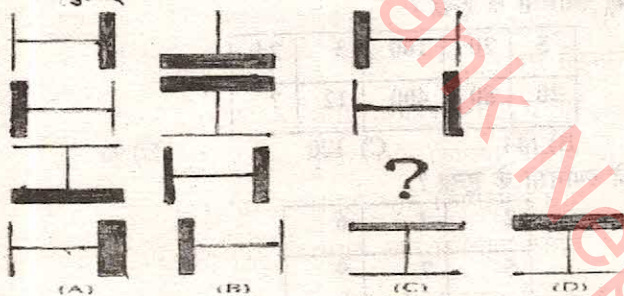
४७. जनावर, बाघ र गिद्धको सम्बन्धलाई तलको कुन चित्रले प्रतिनिधित्व गर्ला ?

४८. तलको प्रश्न चिन्ह ? भएको स्थानमा कुन चित्र मिल्ला ? पत्ता लगाउनुहोस् ।

४९. तलको चित्रहरूबीच सम्बन्ध पत्ता लगाई ? चिन्ह भएको स्थानमा मिल्ने चित्र राख्नुहोस् ।

उत्तर					
प्रश्न	उत्तर	प्रश्न	उत्तर	प्रश्न	उत्तर
36	समुद्धि	41	C	46	d
37	d	42	a	47	c
38	P	43	C	48	c
39	पूर्व	44	d	49	d
40	159	45	d		

समय :- १ घण्टा
मिति: २०६८/२/२०

पूर्णाङ्क: १००

विषय:- विज्ञान र गणित

विषय : विज्ञान र गणित

वस्तुगत बहुउत्तर (५०×२ = १०० अंक)

विज्ञान

(२५×२ = ५० अंक)

- 'OHM' को सिद्धान्त तलका मध्ये कुनसँग सम्बन्धित छ ?
A) $V=IR$ (B) $V=\frac{I}{R}$ (C) $V=\frac{R}{I}$ (D) Both B & C
- 12 V emf भएको ब्याट्रीलाई 23Ω अवरोधसंग जोडिएको छ भने उक्त परिपथमा कति विद्युत बहन्छ ?
A) 0.05 A (B) 50 A (C) 5A (D) 0.5 A
- स्टेप डाउन ट्रान्सफरर्मरको मुख्य काम के हो ?
A) A.C. लाई D.C. मा बदल्नु (B) D.C. लाई A.C. मा बदल्नु
C) अवरोध घटाउनु (D) भोल्टेज घटाउनु
- तलका मध्ये कुन चाहिँ अम्ल हाम्रो पेटमा पाइन्छ ?
A) HCl (B) H₂SO₄ (C) HNO₃
D) CH₃COOH
- घोल्यमात्रा पत्ता लगाउने सूत्र ..... हो ।
(A) $\text{घोल्यमात्रा} = \frac{\text{घुलित पदार्थको तौल (ग्राम)}}{\text{घोलक पदार्थको तौल (ग्राम)}} \times 100$
(B) $\text{घोल्यमात्रा} = \frac{\text{घोलक पदार्थको तौल (ग्राम)}}{\text{घुलित पदार्थको तौल (ग्राम)}} \times 100$
(C) $\text{घोल्यमात्रा} = \frac{\text{घोलक पदार्थको तौल (ग्राम)} \times \text{घुलित पदार्थको तौल (ग्राम)}}{100}$
(D) $\text{घोल्यमात्रा} = \frac{\text{घोलक पदार्थको तौल (ग्राम)}}{100}$
- गोबर ग्याँसमा प्रमुख रूपमा पाइने ग्याँस ..... हो ।
A) अक्सिजन ग्याँस (B) हाइड्रोजन ग्याँस (C) मिथेन ग्याँस (D) इथेन ग्याँस

७. -७°C मा झाई आइस कुन ग्यासको ठोस रूप हो ?

- A) NH₃ B) CO₂ C) H₂ D) D₂

८. गिलीसेरोल एउटा उदाहरण .....हो ।

- A) मनोहाइड्रिक अल्कोहल B) हाईड्रिक अल्कोहल
D) ट्राइहाइड्रिक अल्कोल E) अल्डीहाइड

९. अग्रानिक मल हो :

- A) सुपरफस्फेट B) युरिया C) ट्राइसुपर फस्फेट D) कुनै पनि होइन

१०. तलकामध्ये कुन ब्याक्टेरियाले नाइट्रोजन स्थिरिकरण प्रक्रिया गराउँछ ?

- ८० क्लोटिडियम B) सालमोनेला C) ट्रिपोनेमा D) स्ट्रेप्टोकोकस

११. कुन जीव भू-रसायन चक्रमा नाइट्रिफाइंग ब्याक्टेरियाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ ?

- A) कार्बन चक्र B) नाइट्रोजन चक्र C) पानी चक्र D) अक्सिजन चक्र

१२. साधारण अजैविक तत्वको सहायताले आफ्नो खाना आफै बनाउने जीवाणुलाई के भनिन्छ ?

- A) विच्छेदक B) उत्पादक C) प्राथमिक उपभोक्ता D) द्वितीय उपभोक्ता

१३. सुषुम्ना स्नायुमा कति जोडा स्नायुहरु रहेका हुन्छन् ?

- B) ३ जोडा B) १२ जोडा C) ३० जोडा D) ३३ जोडा

१४. डी.एन.ए. मा रहने नाइट्रोजन बेस कति प्रकारका हुन्छन् ?

- C) २ B) ३ C) ४ D) डी.एन.ए. मा नाइट्रोजन बेस नै हुँदैन

१५. रसायनको सहायताले हिंडडुल गर्ने प्रक्रियालाई के भनिन्छ ?

- D) फोटोट्रोपोपिजम B) केमोट्रोपिजम C) हाइड्रोट्रोपिजम D) एरोट्रोपिजम

१६. DNA को तह ..... ले बनेको हुन्छ ।

- A) कार्बोहाइड्रेट B) चिल्लो पदार्थ C) प्रोटीन D) खनिज

१७. यदि सूर्य र पृथ्वीको बिचमा चन्द्रमा परेर त्यसको गाढा छायाँले पृथ्वीमा नपुग्दै उल्टो कोण (शंकु) बनाउँदछ भने त्यसबेला पृथ्वीबाट कुन ग्रहण देखिन्छ ?

- A) खण्डग्रास सूर्यग्रहण B) वलय सूर्यग्रहण C) खग्रास सूर्यग्रहण D) खण्डग्रास चन्द्रग्रहण

१८. तलका मध्ये कुन चाहिँ एक अनविकरणीय प्राकृतिक स्रोत हो ?

- A) स्वच्छ पानी B) उर्वरा जमिन C) धातुगत खनिज पदार्थ D) सौर्यशक्ति

१९. निम्न लिखित मध्ये कुन चाहिँ श्रव्यदृश्य सामग्री हो ?

- B) पत्रपत्रिका B) रेडियो C) चित्र D) टेलिभिजन

२०. DVD - ROM डिस्कले संचित गर्नसक्ने विवरण हो .....

- A) 1-4 GB B) 4.7- 60 GB C) 70-90 GB D) 100-120 GB

२१. यदि कुनै वस्तुले बराबर समयमा बराबर दुरी पार गर्दछ भने त्यसलाई के भनिन्छ ?
 A) स्थितर अवस्था B) समान अवस्थामा चलिरहेको बेला
 C) समान अवस्थामा चलिरहेको गति D) माथिको कुनै पनि होइन

२२. पृथ्वीको गर्भभित्र जम्मा भएर रहने तापशक्तिलाई ..... भनिन्छ ।

- A) नाभिकिय शक्ति B) तापीय शक्ति C) गति शक्ति D) भू-तापीय शक्ति

२३. तरल पदार्थमा डुवाइएको कुनै वस्तुको तौल उर्ध्वचापभन्दा कम छ भने .....
 A) वस्तु तरल पदार्थमा डुब्छ (B) वस्तु तरल पदार्थमा आंशिक रूपमा सतहमा उत्रन्छ
 B) वस्तु तरल पदार्थभित्र जुनसुकै गहिराईमा उत्रन्छ (D) वस्तु तरल पदार्थमा पूर्ण रूपले उत्रन्छ

२४. प्रकाशका किरणहरु एक माध्यमबाट अर्को माध्यममा जाँदा आफ्नो वास्तविक बाटोबाट बाँझिन्छ भने त्यस्तो प्रक्रियालाई ..... भनिन्छ ।

- A) आवर्तन B) परावर्तन C) विच्छेदन D) पूर्ण आन्तरिक परावर्तन

२५. तलका मध्ये कुन तापक्रममा पदार्थका अणुहरु चाल रहित हुन्छन् ?

- A) -247°C B) -253°C C) -267°C D) -273°C

गणित

(२५×२ = ५० अंक)

२६. एकजना निजामती कर्मचारीको तलब 10% ले बृद्धि भएर रु 12,100 पुगेछ भने वृद्धिहुन अघि उसको तलब कति थियो ?

- A) रु १३,३१० B) रु ११,००० C) रु ११,१०० D) रु १२,०००

२७. एउटा प्रेसरकुकर रु १,६१० मा बेच्दा कति प्रतिशत नाफा होला, जुन रु १४०० मा किनिएको थियो ?

- A) 12% B) $13\frac{1}{23}\%$ C) 14% D) 15%

२८. यदि 10% छुट पछि एउटा टेलिभिजनको मूल्य रु 13,500 हुन्छ भने त्यसको अंकित मूल्य कति होला ?

- A) रु 12,270 B) रु 13,000 C) रु 14,000 D) रु 15,000

२९. रु २४० मा किनेको एउटा सामान रु ३०० मा बेच्दा कति प्रतिशत नाफा हुन्छ ?

- A) 60% B) 20% C) 8% D) 25%

३०. एउटा व्यक्तिको वार्षिक आय रु १,५६,००० छ । वार्षिक रु १,००,००० भन्दा बढी आयमा १५ % आयकर लाग्दछ भने उसले कति आयकर तिर्नुपर्ला ?

- A) रु १५,००० B) रु २३,४०० C) रु १,५०० D) रु ८,४००

३१. एकजना एजेन्टले एउटा सामान बेच्दा 2% का दरले रु ५३ कमिसन पाउँछ भने सो सामानको मूल्य कति होला ?

- A) 1,550   B) 1.850   C) 2,050   D) 2,650

32. वार्षिक 5% ब्याजदरमा रु ८,००० को २ वर्षको ब्याज कति होला ?

- A) रु 800   B) रु 1,000   C) रु 16,000   D) रु 850

33. प्रतिरूपैयाँ प्रतिमहिनाको ब्याज १ पैसा भए प्रति वर्ष प्रतिशत ब्याजको दर कति हुन्छ ?

- A) 10%   B) 12%   C) 15%   D) 18%

34. रु १०,००० को २ वर्षको वार्षिक 10% ब्याजका दरले वार्षिक चक्रिय ब्याज कति होला ?

- A) रु 2,100   B) रु 12,400   C) रु 121   D) रु 1,100

35. एउटा वस्तुको मुल्य दुई वर्षमा ३६,००० बाट २८,१६० मा हास हुन्छ । हासको दर कति ?

- A) 10%   B) 11%   C) 12%   D) 13%

36. कुनै शहरको जनसंख्या २ वर्ष अघि १,२०,००० थियो । यदि जनसंख्या वृद्धिदर 5% भए अहिले त्यो शहरको जनसंख्या कति होला ?

- A) 130000   B) 131100   C) 131200   D) 132300

37. यदि पाउण्ड स्टर्लिंग बराबर डलर २० र डलर ५ बराबर रु. ३८० भए रु. ३१,२०० ले कति पाउण्ड साटन सकिन्छ ?

- A) 312   B) 320   C) 30   D) 300

38. न्यूनतम १०५ लोकल टेलिफोन कलको रु. २०० र प्रत्येक थप कलको रु. १ दस्तुर लाग्छ । यदि रु ५१८ महसुल कायम भएको रहेछ भने जम्मा कलसंख्या कति थियो ,

- A) 519   B) 494   C) 694   D) 319

39. २० युनिटसम्मको विद्युत महसुल रु ४ प्रति युनिट छ । २१ देखि २०० युनिटसम्मको प्रति युनिट रु ७।३० पर्छ । ७२ युनिट विद्युत खपत भएमा जम्मा कति महसुल बुझाउनुपर्ला ।

- A) 460   B) 462   C) 459.60   D) 472.30

40. एउटा बेलनाको उचाई र अर्धव्यास बराबर छ । यदि वक्रसतहको क्षेत्रफल ३०८ वर्ग से.मी. भए उचाई कति होला ?

- A) १४ से.मी.   B) १० से.मी.   C) २१ से.मी.   D) ७ से.मी.

41. धनाकार ठोस वस्तुको आयतन निकाल्ने सूत्र तलका मध्ये कुन हो ?

- A) $l \times b \times h$ B) $l^2 \times b$ C) l^3 D) $l^2 \times h$

42. भुजाका नापहरू 3 m, 4 m र 5 m भएको त्रिभुजको क्षेत्रफल कति हुन्छ ?

- A) 6 sq.m   B) 12sq.m   C) 10 sq.m   D) 15 sq.m.

43. दिइएको तथ्यांक 1, 2, 3, 4, 5 को अंक गणितीय मध्यक तलका मध्ये कुन हो ?

- A) 2   B) 3   C) 4   D) 6

४४. दिएको विवरणको मध्यिका कति होला ?

$$\bar{X} = 5, 7, 13, 17, 21, 23, 27$$

$$c.f. = 7, 9, 17, 20, 25, 28, 30$$

- A) 10   B) 11   C) 12   D) 13

४५. दिइएको आँकडाको मध्यक (X) = 23 भए k को मान कति हुन्छ ?

$$10, 17, 19, k, 27, 29, 33$$

- A) 26   B) 20   C) 3   D) 28

४६. कुनै मानिसको ३० दिनको तलब रु ८,००० छ भने उसको ४० दिनको तलब कति हुन्छ ?

- A) रु. 12,000   B) रु. 6,750   C) रु. 13,500   D) रु. 11,500

४७. कुन संख्याले $\frac{17}{7}$ लाई गुणा गर्दा गुणनफल $\frac{51}{28}$ हुन्छ ?

- A) $\frac{1}{4}$ B) $\frac{5}{7}$ C) $\frac{7}{6}$ D) $\frac{3}{4}$

४८. २० जना कामदारले ३ दिनमा गर्न सक्ने काम ३ दिनमा सक्न कति मानिस चाहिन्छ ?

- B) 10   B) 15   C) 25   D) 30

४९. ४०० लीटरको ८० लीटरले कति प्रतिशत हुन्छ ?

- A) 20%   B) 25%   C) 30%   D) 40%

५०. पुउटा विद्यालयको विद्यार्थी संख्या ७५० बाट बढेर ३०० पुग्यो भने कति प्रतिशत बढेछ ?

- A) 20%   B) 80%   C) $16\frac{2}{3}\%$ D) $83\frac{1}{3}\%$

उत्तरहरू

क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर
१	a	११	b	२१	b	३१	d	४१	c
२	d	१२	b	२२	d	३२	a	४२	a
३	d	१३	a	२३	d	३३	b	४३	b
४	a	१४	c	२४	a	३४	a	४४	d
५	a	१५	b	२५	d	३५	a	४५	a
६	c	१६	c	२६	b	३६	d	४६	a
७	b	१७	b	२७	d	३७	d	४७	d
८	c	१८	c	२८	d	३८	b	४८	d
९	d	१९	d	२९	c	३९	c	४९	a
१०	a	२०	b	३०	d	४०	d	५०	a

२०६८/२१

समय :- ३ घण्टा

पूर्णाङ्क:-१००

प्रत्येक खण्डको उत्तर बेगला बेगलै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नु पर्नेछ । अन्यथा उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।

खण्ड (क)

सामाजिक अध्ययन

अंक ४०

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर लेख्नुहोस् ।

१. नेपालमा पाइने हावापानीका प्रकार लेखी कुनै २ को छोटो वर्णन गर्नुहोस् । (2+3)=5
२. भ्रष्टाचार एक प्रमुख सामाजिक समस्या हो । किन भ्रष्टाचारलाई सामाजिक समस्याका रूपमा लिइएको हो ? यसको समाधानका उपायहरू सुभाउनुहोस् । (2+3)=5
३. व्यवस्थापिका भनेको के हो ? यसले गर्ने मुख्य चारवटा कार्यहरू लेख्नुहोस् । (1+4)=5
४. नेपालको नक्सामा प्रयोग हुने पाँचवटा चिन्ह बनाउनुहोस् । चिन्हको नाम दिनुहोस् । उदाहरणको निम्ति रेलमार्ग 5

--	--	--	--	--	--

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर लेख्नुहोस् ।

५. नेपालको राजनैतिक विभाजनको आधार, महत्व र विशेषताहरू के के हुन् ? वर्णन गर्नुहोस् । 10
६. द्वन्द्व भनेको के हो ? द्वन्द्वले समाजमा पार्ने असर र त्यसको समाधानका कुनै ४ वटा उपायहरू उल्लेख गर्नुहोस् । (2+4+4)=10

खण्ड (ख)

स्वास्थ्य, जनसंख्या र वातावरण

अंक ३०

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर लेख्नुहोस् ।

७. दूषित पानी र खानाबाट सर्ने कुनै चार रोगहरूको नाम लेख्नुहोस् । दूषित पानी र खानाबाट सर्ने रोगहरूबाट बच्ने कुनै तीन उपायहरू उल्लेख गर्नुहोस् । (2+3)=5
८. मातृमृत्यु र शिशुमृत्युको परिभाषा लेख्नुहोस् र यिनीहरू पत्ता लगाउने तरिका उदाहरण सहित लेख्नुहोस् । (1=+2+2)=5

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर लेख्नुहोस् ।

९. हाम्रो देशमा देखिएका स्वास्थ्य समस्याहरू समाधान गर्न व्यक्ति, परिवार तथा समुदायले कस्तो भूमिका निर्वाह गर्न सक्छन् ? वर्णन गर्नुहोस् । (4+6)=10
१०. जैविक विविधताले हामीलाई कसरी फाइदा पुऱ्याएको छ ? दश बुँदामा प्रष्ट पार्नुहोस् । 10

खण्ड (ग)

कार्यालय संचालन तथा विविध

अंक ३०

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर लेख्नुहोस् ।

११. कार्यालय सञ्चालनमा दर्ता र चलानीको कस्तो महत्व रहन्छ ? चर्चा गर्नुहोस् । 5
१२. सरकारी लेखा प्रणालीको महत्वबारे चर्चा गर्नुहोस् । 5
१३. आशिकुडा भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? यसका उद्देश्यहरू के हुन् ? छोटकरीमा लेख्नुहोस् । (3+2)=5
१४. अभिलेख व्यवस्थापन भन्नाले के बुझिन्छ ? कार्यालय संचालनको लागि यसको आवश्यकता किन पर्दछ ? (2+3)=5

तलको प्रश्नको लामो उत्तर लेख्नुहोस्

१५. सार्वजनिक सेवा भनेको के हो ? सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा निजामती कर्मचारीको भूमिका कस्तो हुनु पर्दछ ? बुँदागत उत्तर दिनुहोस् । (3+7)=10

उत्तरहरू देहाय वर्गोर्जिमको पेजमा समावेश गरिएकोले सोही वर्गोर्जिम हेर्नुहोला ।					
प्रश्न नं.	पेज नं.	किताबको प्रश्न नं.	प्रश्न नं.	पेज नं.	किताबको प्रश्न नं.
१	५०९	१६	९	६०२	५
२	५६२	८	१०	६२१	२
३	५७८	२८	११	६४४	५
४	५२४	४	१२	६५३	५
५	५६०	११	१३	६७५	११
६	५३६	६	१४	६४६	६
७	५९१	१०	१५	६९७	७
८	६०१	४			

मिति: २०६८/२/२०

लोक सेवा आयोग

राजपत्र अनकित द्वितीय श्रेणी, अप्राविधिक तर्फका विभिन्न सेवा/समूह, खरिदार वा सो सरह पदको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा
खुल्ला

समय: ४५ मिनेट

पूर्णाङ्क: १००

प्रथम पत्र, खण्ड A - सामान्य ज्ञान

१. डिजेलका आविष्कारक को हुन् ?
२. १४ औं सार्क सम्मेलनमा नेपालका प्रतिनिधि को थिए ?
३. ११ औं दक्षिण एसियाली खेलकूदमा पहिलो स्वर्ण जित्ने नेपाली खेलाडी को हुन् ?
४. UNO को सुरक्षा परिषद्को स्थायी सदस्य राष्ट्र तलका मध्ये कुन होइन ? (दिइएका मध्ये)
५. २०५८ सालको जनगणना अनुसार वढी जनसंख्या भएको जनजाति तलका मध्ये कुन हो ? (दिइएका मध्ये)
६. मन्त्रीलाई राणाकालमा के भनिन्थ्यो ?
७. राणाकालमा नेपालमा जिल्लाको संख्या कति थियो ?
८. सार्कमा वढी खर्च व्यहोर्ने देशहरु कुन कुन हुन् ?
९. कुकुरको ज्वरो कति फरेनहाइटसम्म आउँछ ?
१०. Green Peace नामक वातावरणीय संस्थाको स्थापना कहिले भएको थियो ?
११. पृथ्वी दिवस कहिले पर्दछ ?
१२. सामाजिक दिवस कहिले मनाइन्छ ?
१३. कृष्णप्रसाद भट्टराईको मृत्यू कहिले भयो ?
१४. सिंहदरवारमा आगलागी कहिले भएको थियो ?
१५. नेपालमा MRP कहिले लागू भएको हो ?
१६. Artice कुन कुन देशमा पर्छ ?
१७. सन् २०१० को नोबल शान्ति पुरस्कार पाउने व्यक्ति को हुन् ?
१८. सिउँडीको बोटको पुजा गर्ने जनजाति कुन हो ?
१९. निलगाड कुन नदीमा मिसिन्छ ?
२०. पृथ्वीमा २२० पाउण्ड तौल उचाल्न सक्ने अन्तरिक्षयात्रीले चन्द्रमा कति पाउण्ड उचाल्न सक्छ ?
२१. २०६७ सालको हात्ती सुन्दरी प्रतियोगितामा प्रथम हुने हात्तीको नाम के हो ?
२२. बहाई धर्मका प्रवर्तक को हुन् र यो धर्म कहिले पत्ता लागेको हो ?
२३. AIDS कुन देशबाट शुरु भएको हो ?
२४. उत्तरदेखि दक्षिणी ध्रुवसम्म पुगेको महासागर कुन हो ?
२५. सूर्यको प्रकाश पृथ्वीमा आइपुग्न कति समय लाग्छ ?
२६. २०५८ सालको जनगणना अनुसार महिला र पुरुष बीचको अन्तर कति छ ?
२७. १७ औं एसियाड कहाँ हुँदैछ ?
२८. हिमाली प्रदेशमा कति प्रतिशत भू भाग पर्दछ ?

२९. नेपालमा संरक्षित पंक्षीहरूको संख्या कति छ ?
 ३०. वैशाख ११ गते केका लागि प्रशिद्ध छ ?
 ३१. पुनरावेदन र सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशहरूको उमेरको हद कति वर्ष हो ?
 ३२. दिगो विकास र वातावरण नीति कुन योजनाबाट शुरु गरिएको हो ?
 ३३. ओजन तह कति कि. मि. माथि छ ?
 ३४. तिला नदी कुन मुख्य नदीको सहायक नदी हो ?
 ३५. खड्ग निसानी अड्डाले के काम गर्थ्यो ?

उत्तरहरू					
क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर
१	रुडोल्फ डिजेल	१३	२०६७ फागुन २०	२५	८ मिनेट २० सेकेण्ड
२	गिरिजाप्रसाद कोइराला	१४	किर्तिमधी विष्ट	२६	२३,८५१
३	विनिता महर्जन (उसु)	१५	२०६७ पुष ११	२७	दक्षिण कोरिया
४	जर्मनी	१६		२८	१५ प्रतिशत
५	मगर	१७	लिउ जिआ आवा (चिन)	२९	९ बटा
६	भारदार	१८	मेचे	३०	लोकतन्त्र दिवस
७	३५	१९	महाकाली	३१	६३, २ ६५ वर्ष
८	भारत र पाकिस्तान	२०		३२	छैटौँ योजना
९	१०२ डिग्री फरेनहाइट	२१	चञ्चलकली	३३	२५-५० कि.मि.
१०	सन् १९७१	२२	अब्दुल बाह उल्लाह, १८६३	३४	कर्णाली
११	अप्रिल २२	२३	अमेरिका	३५	देशका सबै कार्यालयहरूको लागि सर्वोपरी आदेश जारी
१२	असोज ६	२४	सुमेरु महासागर		

(ख) सामान्य बौद्धिक परीक्षण

३६. किसानको खेत भए जस्तै शिक्षकको के हुन्छ ?
 A) विद्यार्थी B) विद्यालय C) पुस्तक D) चक, डस्टर
३७. दिएका अंगहरू मध्ये कुन चाहिँ अरुभन्दा फरक छ ?
 A) नाक B) कान C) आँखा D) मस्तिष्क
३८. देहायमा उल्लेखित क्रममा समूहमा मिले अक्षर पत्ता लगाउनुहोस् ।
 ख, च, ज, ? द
३९. तल दिएका मध्ये समूहमा नभिल्ले छुट्टयाउनुहोस् ।
 A) नौनी B) दही C) तेल D) चीज
४०. कुनै कोड भाषामा CAR लाई BZQ लेखिन्छ भने TRAIN लाई के लेख्नुपर्ला ?
४१. ७:४९ :: ५ :: ?
 A) ९ B) ३५ C) २५ D) १२५
४२. दिइएको क्रममा मिले अंक पत्ता लगाउनुहोस् ।

८, १८, ३०, ४४, ?

४३. निम्न लिखित अंकहरूमध्ये एउटा अरुभन्दा फरक छ । सो फरक अंक पत्ता लगाउनुहोस् ।

A) ९

B) १९

C) ७६

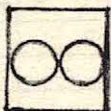
D) ३८

४४. COBRA लाई ३, १५, २, १८, १ द्वारा लेखिन्छ भने ZEBRA लाई के लेख्नुपर्ला ?

४५. तल उल्लेखित चित्रहरू मध्ये कुन चाहिं चित्रले कमिला, किरा र सजिव बीचको सम्बन्धलाई राम्ररी प्रतिनिधित्व गर्छ ?

(A)

(B)

(C)

(D)

४६. देहायमा उल्लेखित चित्रमा कति वटा त्रिभुज रहेका छन् ?

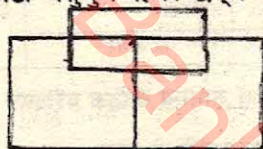
A) 6

B) 7

C) 8

D) 9

४७. तल दिएको चित्रमा कति वटा चतुर्भुज रहेका छन् ?

A) 5

B) 8

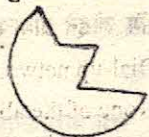
C) 10

D) 12

४८. तलका मध्ये कुन दुई चित्र मिलाउँदा एउटा वृत्त बन्दछ ?

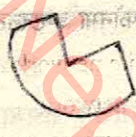
1

2

3

4

A) 1+2

B) 2+4

C) 2+3

D) 1+4

४९. Row र Column मा उल्लेखित अंकहरूको सम्बन्धका आधारमा तलको Matrix पुरा गर्नुहोस् ।

1	2	3	9
2	3	5	25
3	5	7	?

उत्तरहरू					
प्रश्न	उत्तर	प्रश्न	उत्तर	प्रश्न	उत्तर
36	B	41	C	46	C
37	D	42	60	47	B
38	ढ	43	A	48	D
39	C	44	26,5,2,18,1	49	56
40	SQZNM	45	D		

पत्र:- द्वितीय

२०६८।२।२८

विषय:- विज्ञान र गणित

विज्ञान

(२५X२)=५०

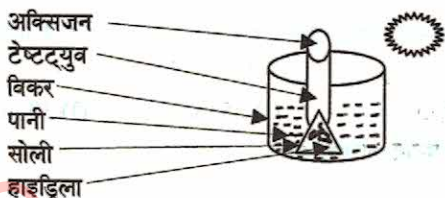
- कालो र सेतो मुसालाई क्रम गराउँदा दोस्रो वंशमा प्राप्त हुने फेनोटाइप अनुपात ..... हुन्छ ।
A) 1:3   B) 3:1   C) 1:2:1   D) 9:3:3:1
- पृथ्वी र चन्द्रमा बिचको दुरी अधिकतम भएमा कुन ग्रहण लाग्छ ?
A) खण्डग्रस सूर्यग्रहण B) वलय सूर्यग्रहण C) खण्डग्रस सूर्यग्रहण D) अर्ध सूर्यग्रहण
- यदि पृथ्वी अक्ष भ्रमणपथमा 66.5° कोणले नदल्की सिधा रहेको भए के हुन्थ्यो होला ?
A) सालभरि दिन र रात बराबर हुन्थ्यो होला
B) रात लामो र दिन छोटो हुन्थ्यो होला
C) दिन लामो र रात छोटो हुन्थ्यो होला
D) दिन र रातको अवधिमा केही फरक पर्दैनथ्यो होला
- दुई राष्ट्रहरू बिच कम्प्युटर जोड्ने ..... उदाहरण हो ?
A) WAN   B) MAN   C) UTP   D) all of above
- साधारण टेलिफोनमा इन्टरनेट प्रयोग गरी कम्प्युटरसँग जोड्ने प्रक्रियालाई ..... भनिन्छ ।
A) Satellite network   B) Dial-up network
C) Cable network   D) None of the above
- कुन एकाई प्रणालीमा लम्बाईलाई मिटरमा पिण्डलाई किलोग्राम र समयलाई सेकेण्डमा नापिन्छ ?
A) मेट्रिक प्रणाली   B) S.I. प्रणाली   C) C.P.S. प्रणाली   D) C.G.S. प्रणाली
- 'रकेट' न्यूटनको चाल सम्बन्धी कुन नियममा आधारित हुन्छ ?
A) न्यूटनको पहिलो नियम   B) न्यूटनको दोस्रो नियम
C) न्यूटनको तेस्रो नियम   D) माथिका सबै
- यदि कुनै वस्तुको पिण्ड दुई गुणाले बढ्छ भने त्यसको बल शक्तिमा के परिवर्तन हुन्छ ?
A) परिवर्तन हुँदैन   B) पहिलेको भन्दा आधा हुन्छ

- C) दुईगुणाले बढ्छ D) चारगुणाले बढ्छ
८. एउटा विकर भरी पानी राखिएको छ । यसलाई तताउँदा वा चिस्याउँदा विकरबाट पानी पोस्किन्छ भने पानीको तापक्रम कति हुन्छ ?
A) 0°C B) 2°C C) 4°C D) 5°C
१०. प्रतिध्वनि हुन ध्वनिको स्रोत र बस्तुको सतह बिचको दुरी कति हुनुपर्छ ?
A) 15 m B) 20 m C) 25 m D) 30 m
११. विद्युत धारा नाप्न कुन यन्त्र प्रयोग गरिन्छ ?
A) ग्यालवानोमिटर B) एमिटर C) भोल्टमिटर D) भोल्टामिटर
१२. एउटा बसको हेडलाईटमा 12 V को विद्युतचाप हुँदा 4 A करेन्ट बहन्छ भने उक्त हेडलाईट बल्बको अवरोध कति हुन्छ ?
A) 3Ω B) 4Ω C) 5Ω D) 6Ω
१३. विद्युत चुम्बकीय अपपादनको सिद्धान्तमा आधारित उपकरण .... हो ।
A) विद्युत जेनेरेटर B) विद्युत मोटर C) हाइड्रोमिटर D) न्यारोमिटर
१४. पानीको विद्युत विच्छेदन गर्दा तामाको इलेक्ट्रोड प्रयोग गरिँदा किनभने,
A) इलेक्ट्रोलाइटमा तामा घुल्छ B) तामाले विद्युत प्रवाह गर्दैन
C) तामाले अक्सिजनसँग प्रतिक्रिया गर्छ D) माथिका सबै
१५. १० ग्राम प्लाष्टिक पोट्यासलाई सल्फ्युरिक अम्लसँग प्रतिक्रिया गराउँदा कति ग्राम पोट्यासियम सल्फेट पाउन सकिन्छ ?
A) 147.5 gm B) 15.5 gm C) 56 gm D) 174 gm
१६. रासायनिक मल युरिया बनाउन कुन कुन ग्याँसहरू प्रयोग गरिन्छ ?
A) CO_2 र O_2 B) CO_2 र NH_3 C) CO_2 र Cl_2 D) CO_2 र H_2
१७. सोडियम पाइरोफोस्फेट एउटा उदाहरण हो ।
A) प्लास्टिक B) साबुन C) डिटरजेन्ट D) मल
१८. विरुवामा नाइट्रोजन तत्वको कमिले के हुन्छ ?
A) पात पहेलो हुन्छ B) जरा बृद्धि हुदैन
C) रोग निरोधक क्षमता घट्छ D) माथिका सबै
२०. लामखुट्टेको जीवनचक्रमा कुन अवस्था खन्चुवा हुन्छ ?
A) फुल B) लार्वा C) प्यूपा D) वयस्क
२१. माटोमा रहेको नाइट्रेटलाई वायुमण्डलीय नाइट्रोजनमा विच्छेदन गर्ने प्रक्रियालाई ..... भनिन्छ ।
A) नाइट्रोजन फिक्सेसन B) एमोनिकेशन
C) नाइट्रिफिकेशन D) डेनाइट्रिफिकेशन

२२. दिइएको चित्रले विरूवाको कुन प्रक्रियालाई देखाउँछ ?

- A) श्वासप्रश्वास
C) उत्सवेदन

- B) प्रकाश संश्लेषण
D) फोटो द्याक्सीस

२३. कुन तत्वले गर्ज रगत रातो हुन्छ ?

- A) फाइब्रिनोजेन B) प्लेटलेट्स C) W.B.C. D) हेमोग्लोविन

२४. मष्तिस्कको कुन भागले काम नगर्दा मानिस अर्धमृत अवस्थामा हुन्छ ?

- A) सेरेब्रम B) सेरेबेलम C) मेडुला अब्लङ्गेटा D) माथिका सबै

२५. रसायनको सहायताले हिडडुल गर्ने प्रक्रियालाई ..... भनिन्छ ।

- A) फोटोट्रिपिज्म B) केमोट्रिपिज्म C) हाइड्रोट्रिपिज्म D) एरोट्रिपिज्म

गणित

(२५X२) = ५०

२६. एउटा त्रिभुजका भुजाहरू ३.६.८ को अनुपातमा छन् । यदि यसको परिमिति ३४० से.मी. भए सबैभन्दा लामो भुजाको लम्बाई कति होला ?

- A) १३० B) १२० C) १६० D) २१०

२७. आधारको अर्धव्यास १४ cm र उचाई ६ cm भएको बेलनाको पूरा सतहको क्षेत्रफल कति हुन्छ ?

- A) ५२८ sq.cm. B) १७६० sq.cm C) ४४० sq.cm. D) १०५६ sq.cm

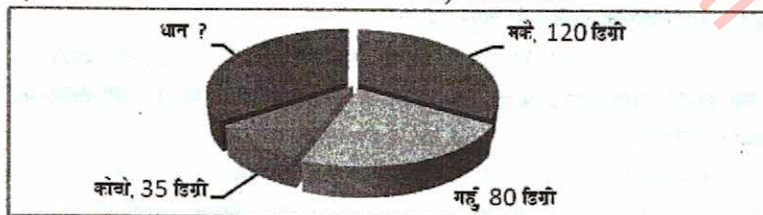
२८. दिइएको तथ्याकको मध्यिका कति हुन्छ ?

१२, १, १०, १, ९, ३, ४, ९, ७, ९

- A) ४ B) ९ C) ८ D) ५

२९. रसुवा जिल्लामा २०६७ सालमा कोदो ७००० टन फल्यो भने धान कति टन फलेछ होला ? तलको चित्रबाट पत्ता लगाउनुहोस् ।

- A) २३००० टन B) २४००० टन
C) २५००० टन D) २६००० टन

३०. दिइएको तथ्याङ्कको मध्यक ज्याला रू १६ भए 'P' को मान कति हुन्छ ?

ज्याला (रू)	10	15	20	25	30
कामदार संख्या	10	P	15	10	5

३१. १२,००० ले ४ जना मानिसहरूलाई पुग्छ भने ५ जना मानिसहरूलाई कति रूपैयाँ चाहिन्छ ?

- A) रू 15,000 B) रू 14,000 C) रू 9,600 D) रू 1,600

३२. $16 \div 4 (3-5)$ को मान तलका मध्ये कुन चाहिँ हो ?

- A) 8 B) -8 C) -2 D) 2

३३. ८ वटा कलमको मूल्य रू ६६ पर्छ भने अरु थप ७ वटा कलम किन्न जम्मा कति रकम आवश्यक पर्ला ?

- A) रू 180 B) रू 84 C) रू 264 D) रू 174

३४. रामको मासिक आम्दानी रू १२,००० छ । उसले प्रतिमहिना ८५% खर्च गर्छ भने १ वर्षमा कति बचत गर्ला ?

- A) रू 25,500 B) रू 21,600 C) रू 23,200 D) रू 20,200

३५. ३ कि.मि. को कति प्रतिशत ६०० मिटर हो ?

- A) 20% B) 200% C) 40% D) 50%

३६. $\frac{200}{15}$ % को भिन्न कति हुन्छ ?

३७. रू ५००० अंकित मूल्य भएको एउटा वाइसाइकल रू ४५०० मा विक्री गरियो भने कति प्रतिशत छुट दिइएको रहेछ ?

- A) 5% छुट B) 10% छुट C) 15% छुट D) 20% छुट

३८. एउटा पसलेले एउटा घडि रू १६०० मा किनेर रू २००० मा बेच्यो । उसको नफा प्रतिशत कति छ ?

- A) 15% B) 20% C) 25% D) 30%

३९. यदि छिरिँले एउटा मोबाइल 10% नाफा गरेर रू 7,590 मा बेच्यो भने सो मोबाइलको क्रय मूल्य कति होला ?

- A) रू 6,900 B) रू 8,349 C) रू 6,831 D) रू 6,731

४०. एकजना व्यक्तिको वार्षिक आय रू ६६,६०० छ । वार्षिक रू ८०,००० भन्दा बढी आयमा १५% कर लगाउँदा कति कर तिर्नु पर्ला ?

- A) रू 2,000 B) रू 2,530 C) रू 2,535 D) रू 2480

४१. जम्मा विक्री रकम को 2% का दरले रू 1,200 कमिसन पाउन कति मूल्य बराबरको सामान बेच्नुपर्ला ?

- A) रू 6,000 B) रू 60,000 C) रू 24,000 D) रू 2,000

४२. यदि प्रति रूपैयाँ प्रति 4 महिनाको व्याज 5 पैसा भए प्रतिशत प्रतिवर्षको व्याजदर कति होला ?

- A) 8%   B) 10%   C) 12%   D) 15%
४३. यदि P, T, R, CA र CI ले क्रमशः सावो, समय, ब्याजदर, चक्रिय मिश्रधन र चक्रिय व्याज जनाउँछ भने तलका मध्ये कुन चाहिँ गतल छ ?
४४. रु 7,500 को वार्षिक 10% व्याज दरले 2 वर्षमा हुने मिश्रित व्याज र साधारण व्याजको अन्तर कति होला ?
- A) 75   B) 60   C) 70   D) 125
४५. रु 1,200 पर्ने घडीको मूल्य 10% हास कटा हुन्छ भने सो घडीको एक वर्ष पछिको मूल्या कति हुनेछ ?
- A) रु 980   B) रु 10,800   C) रु 1,180   D) रु 1,280
४६. पुराटा शहरको जनसंख्या अघिले 20,000 छ र जनसंख्या प्रतिवर्ष 2% ले बृद्धि हुन्छ । दुईवर्षपछि उक्त शहरको जनसंख्या कति हुन्छ ?
- A) 20,800   B) 20,808   C) 19,200   D) 19,192
४७. यदि डलर ५ बराबर पाउण्ड स्टलिङ्ग ४ र रु. २२५ बराबर डलर ३ छ भने रु. ५६२५ मा कति पाउण्ड साटन सकिन्छ ?
- A) ४०   B) 50   C) 60   D) 70
४८. कुनै घरको विद्युत मिटरको चैत्र महिनाको अंक 950 युनिट बैशाख महिनाको अंक 1125 युनिट रहेछ भने प्रति युनिट रु 8 को दरले 5% छुट पछिको विलको रकम कति हुन्छ ?
- B) रु 1400   B) रु 1450   C) रु 1430   D) रु 1330
४९. टेलिफोन दर 175 कलसम्मको लागि न्यूनतम रु 200 र थप कलको लागि प्रतिकल रु 1.50 छ 10% सेवा शुल्क र 10% मूल्या अभिवृद्धि कर सहित 215 कलको महशुल कति पर्छ ?
- A) Rs. 314.60   B) Rs. 272.60   C) Rs. 272   D) Rs. 312
५०. 21 cm व्यास भएको गोलाको आयतन कति हुन्छ ?
- A) 4651 cm^3 B) 4751 cm^3 C) 4851 cm^3 D) 4951 cm^3

उत्तरहरू

क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर
१	b	११	b	२१	d	३१	a	४१	b
२	b	१२	a	२२	b	३२	b	४२	d
३	a	१३	a	२३	d	३३	a	४३	c
४	a	१४	c	२४	a	३४	b	४४	a
५	c	१५	b	२५	b	३५	a	४५	c
६	a	१६	b	२६	c	३६	b	४६	b
७	c	१७	b	२७	b	३७	b	४७	c
८	c	१८	c	२८	b	३८	c	४८	d
९	c	१९	a	२९	c	३९	a	४९	a
१०	a	२०	b	३०	a	४०	c	५०	c

मिति २०६८/२/२८

प्रत्येक खण्डको उत्तर बेग्ला बेग्लै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नु पर्नेछ। अन्यथा उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ।

खण्ड (क)

सामाजिक अध्ययन

अंक ४०

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर लेख्नुहोस्।

१. शिक्षाबाट मानसिको जीवनमा पर्ने कुनै पाँच सकारात्मक प्रभावको वयान गर्नुहोस्। 5
२. "नेपाली समाज विविधतामा एकता हो" पुष्टी गर्नुहोस्। 5
३. भ्रष्टाचार नेपाली समाजको एक प्रमुख सामाजिक समस्या हो। यसले सामाजिक जीवन र आर्थिक विकासमा पारेको प्रभाव छोटकरीमा प्रस्तुत गर्नुहोस्। (2.5+2.5)=5
४. द्वन्द व्यवस्थापनमा मध्यस्थता कार्य भनेको के हो? यस कार्यमा मध्यस्थकर्ताले ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु के के हुन्? (2+3)=5

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर लेख्नुहोस्।

५. दक्ष जनशक्ति भन्नाले के बुझिन्छ? नेपालको विकास कार्यमा महिला सहभागिता बढाउन कुन कुन कुरामा ध्यान दिनुपर्ला? वर्णन गर्नुहोस्। (2+4+4)+10
६. वर्तमान नेपालको व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका देखाउने तालिका बनाउनुहोस्। यी तीन बीचको अन्तरसम्बन्धको व्याख्या गर्नुहोस्। 10

खण्ड (ख)

स्वास्थ्य, जनसंख्या र वातावरण

अंक ३०

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर लेख्नुहोस्।

७. धूम्रपान भनेको के हो? यसबाट स्वास्थ्यमा पर्ने कुनै चार दीर्घकालिन असरहरु लेख्नुहोस्। (1+4)=5
८. जनसंख्या परिवर्तनका कारणहरु र प्रक्रियाहरु लेख्नुहोस्। 5

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर लेख्नुहोस्।

९. नेपालमा देखिने केही प्रमुख स्वास्थ्य समस्याहरुको सूची बनाई कुपोषण हुनुका कुनै चार कारणहरु लेख्नुहोस्। स्वास्थ्य समस्याहरु हटाउन तपाईंले कस्तो भूमिका खेल्न सक्नुहुन्छ? (2+4+4)=10
१०. अव्यवस्थित शहरीकरणबाट वातावरणमा पर्ने असर कम गर्न के के उपाहरु अपनाउन सकिन्छ? (2+3+5)=10

खण्ड (ग)

कार्यालय संचालन तथा विविध

अंक ३०

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर लेख्नुहोस्।

११. चिठीपत्रको वर्गिकरण गर्दै सरकारी कार्यालयमा प्रयोग गरिने चिठीपत्रमा ध्यान दिनुपर्ने आवश्यक कुराहरु के के हुन् ? (2+3)=5
१२. निजामती सेवा ऐन, २०४९ को कुन दफामा कतिवटा सेवाहरु गठन गरिएको छ ? नाम लेख्नुहोस् । (1+4)=5
१३. फाइलिङ्गका प्रमुख उद्देश्यहरु के के हुन् ? छोटकरीमा व्याख्या गर्नुहोस् । 5
१४. एउटा निजामती कर्मचारीले पालना गर्नुपर्ने आचरणहरु के के हुन् ? लेख्नुहोस् । 5

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर लेख्नुहोस् ।

१५. सरकारी लेखापरीक्षण भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? नेपालमा सरकारी लेखापरीक्षण सम्बन्धी संवैधानिक प्रावधानबारे चर्चा गर्नुहोस् । (3+7)=10

उत्तरहरु देहाय वमोजिमको पेजमा समावेश गरिएकोले सोही वमोजिम हेर्नुहोला ।

प्रश्न नं.	पेज नं.	किताबको प्रश्न नं.	प्रश्न नं.	पेज नं.	किताबको प्रश्न नं.
१	५३१	२	९	६०२	५
२	५४१	२	१०	६३५	२२
३	५६२	८	११	६४२	७
४	५६६	७	१२	६७८	२
५	५३९	१६	१३	६४९	४
६	५७०	९	१४	६९१	३४
७	५९६	२	१५	६५७	१३
८	६१४	३			

मिति २०६५/३/१५

लोक सेवा आयोग

राजपत्र अनकित द्वितीय श्रेणी, अप्राविधिक तर्फका विभिन्न सेवा/समूह, खरिदार वा सो सरह पदको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा
खुल्ला

प्रथम पत्र, खण्ड A - सामान्य ज्ञान
(समावेशी)

प्रश्न संख्या ३५ x २=७०

१. भ्रिभ्रिया नाँच कुन समुदायको नाच हो ?
२. २०६८ सालको जनगणना अनुसार पुरुषको भन्दा महिलाको जनसंख्या कतिले बढी छ ?
३. मौद्रिक नीति कसले ल्याउँछ ?
४. कुन अमेरिकी राष्ट्रपतिकी श्रीमती विदेशमन्त्री भएकी थिइन् ?
५. अर्थ विधेयक हो, होइन भनी प्रमाणित गर्ने काम कसले गर्छ ?
६. विस्तृत शान्ति संझौता कहिले भएको थियो ?
७. बाबुराम भट्टराई कहिले प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त भएका थिए ?

८. मुक्तिनाथको उचाई कति छ ?
 ९. स्वस्थ मानिसको रक्तचाप कति हुन्छ ?
 १०. १ के.जी. कार्वनडाइअक्साइडमा कति क्यालोरी शक्ति हुन्छ ?
 ११. मन्त्रिपरिषद्ले नेपाली नोटमा श्रीपेचको सट्टा सगरमाथा राख्ने निर्णय कहिले गरेको थियो ?
 १२. भारत UNO को सदस्य कहिले भएको थियो ?
 १३. तलका दुई समूह बीच जोडा मिलाउनुहोस् । (यिनीहरु एकापसमा नमिलाई दिइएको थियो)

समूह I	समूह II
वेगनास ताल	कास्की
दामोदर कुण्ड	मुस्ताङ्ग
नन्दल ताल	पाल्पा
गंगासागर	धनुषा

१४. तलका मध्ये कुन भनाई ठिक छ ?
 (क) नेपालले UNO सदस्यता १९५५ डिसेम्बर १४ मा पाएको हो ।
 (ख) सूरक्षा परिषद्को सदस्य संख्या १५ हुन्छ ।
 (ग) सार्कबाट UNO सदस्य हुने अन्तिम सदस्य राष्ट्र अफगानिस्तान हो ।
 (घ) UNO का हाल १९० सदस्य छन् ।
१५. Nepal The Kingdom of Himalaya का लेखक को हुन् ?
 १६. भारतको स्वतन्त्रता संग्राममा संलग्न व्यक्ति तलका मध्ये कुन हुन् ? (दिइएका मध्ये)
 १७. भारतसँग विप्या संभौता कहिले भयो ?
 १८. MRP को पुरा रुप के हुन्छ ?
 १९. भूकम्प मापन गर्ने यन्त्र के हो ?
 २०. नेपालमा लागू भएको पहिलो संविधान कुन हो ?
 २१. तलका मध्ये नसर्ने रोग कुन हो ? (दिइएका मध्ये)
 २२. भिटामिन ए को रासायनिक नाम के हो ?
 २३. नेपालको सबैभन्दा ठूला नदी कुन हो ?
 २४. मंगल ग्रहका दुई उपग्रहहरु कुन कुन हुन् ?
 २५. तलका मध्ये पञ्चे वाजामा नपर्ने कुन हो ? (दिइएका मध्ये)
 २६. हालसम्ममा संचालमा आइसकेको योजनाहरु कति छन् ?
 २७. नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ कहिलेदेखि लागू भयो ?
 २८. कुन प्रकारको भिटामिनको कमीका कारण रतन्धो रोग लाग्छ ?
 २९. राजधानी काठमाडौंलाई तराईसँग जोड्ने (काठमाडौं-निजगढ) निर्माणधीन फास्ट ट्याक सडकको लम्बाई कति कि.मि. छ ?
 ३०. कसको हत्याको कारण कोत पर्व भएको हो ?

३१. विश्वको सबैभन्दा लामो पर्वतमाला कुन महादेशमा पर्दछ ?

३२. निम्न लिखित मध्ये ठिक कुन हो/हुन् ?

१) दक्षिण अमेरिका महादेशको पश्चिममा प्रशान्त महासागर पर्दछ ।

२) उत्तर अमेरिका महादेशको पश्चिममा प्रशान्त महासागर पर्दछ ।

३) दक्षिण अमेरिकाको सबैभन्दा ठूलो नदी अमेजन हो ।

४) अफ्रिका महादेशका सबैभन्दा ठूलो ताल सुपेरियर ताल हो ।

३३. समूह I र II बीच जोडा जोडा मिलाउनुहोस् ।

समूह I		समूह II	
A	अफ्रिका	1	संसारको छानो
B	नाइल	2	थार
C	एसिया	3	भिक्टोरिया ताल
D	पामिर	4	माउण्ट कोवो

३४. नेपाल ओलम्पिक खेलमा पहिलो पटक कहिले सहभागी भएको थियो ?

३५. नेपालका वर्तमान गीतका संगीतकारहरु को हुन् ?

उत्तरहरू			
क्र.सं.	उत्तर	क्र.सं.	उत्तर
१	मैथिली समुदाय	१३	माथि मिलाएर राखिएको छ
२	७, ६५, ९४७	१४	क र ख
३	नेपाल राष्ट्र बैंक	१५	टोनी हेगन
४	बिल क्लिनटन	१६	
५	सभामुख	१७	२०११ अक्टोबर २१ (२०६८ कार्तिक ४)
६	२०६३ मंसिर ५	१८	Mechine Readable Passport
७	२०६८ भदौ ११	१९	सिस्मोग्राफ
८	४३८० मिटर	२०	नेपालको अन्तरिम शासन विधान, २००७
९	१२०/८०	२१	मधुमेह
१०	४ क्यालोरी	२२	रेटिनो
११	२०६७	२३	सप्तकोशी
१२	१९४७ अक्टोबर ३०	२४	फेबोस र डिमोस
		२५	पंचे वाजाहरु: भ्याली, ट्याम्को, नरसिंगा, दमाहा, सनाई
		२६	१२ बटा
		२७	२०६३/१०/१
		२८	भिटामिन A
		२९	७६ कि.मि.
		३०	गगन सिंह
		३१	द. अमेरिका
		३२	१, २, ३ ठिक
		३३	1-2, b-3, c-4 d-1
		३४	१९६४ देखि
		३५	अम्बर गुरुङ्ग

विषय : सामान्य बौद्धिक परीक्षण

(१५×२ = ३० अंक)

(ख) साधारण बौद्धिक परीक्षण (Verbal Reasoning)

36. 55 जना विद्यार्थीहरु भएको कक्षामा राम र सीताको स्थान अगाडिबाट क्रमशः सत्रौ र अठारौ थियो । जब उनीहरुको कक्षामा अरु दुई जना विद्यार्थीहरु थप भर्ना भएपछि उनीहरु अधिल्लो

स्थानभन्दा क्रमशः एक स्थान पछाडि परेछन् भने उनीहरुको नयाँ स्थान पछाडिबाट क्रमशः कति कति हो ?

(A) 38th and 37th (B) 38th and 39th (C) 39th and 40th (D) 40th and 39th

37. क्रम अनुसार खाली ठाउँमा मिल्ने अक्षर कुन हो ?

a, d, ?, m, s, z

(A) f (B) g (C) h (D) j

38. यदि दक्षिण पूर्व दिशा उत्तर दिशा हुन्छ, उत्तर पूर्व दिशा पश्चिम हुन्छ र सोही प्रकार अन्य दिशा पनि परिवर्तन हुन्छ भने यसै बमोजिम पश्चिम के हुन्छ ?

(A) उत्तर पूर्व (B) उत्तर पश्चिम (C) दक्षिण पूर्व (D) दक्षिण पश्चिम

39. WVU, EDC, LKJ जस्तै तलको कुन हो ?

(A) GHF (B) BAZ (C) PON (D) WUV

40. यदि ROSE को कोड SPTF हुन्छ भने LOTUS को कोड के हुन्छ ?

(A) MPUVT (B) KNSTR (C) JMROT (D) NJORV

Numerical Reasoning Test

41. ओम, जय र जगदीशको कुल उमेर 80 वर्ष छ। तीन वर्ष अगाडि उनीहरुको कुल उमेर कति थियो ?

(A) 71 (B) 72 (C) 74 (D) 77

42. निम्नलिखित मध्ये नमिल्ने कुन हो ?

(A) 100 (B) 400 (C) 1000 (D) 1600

43. दिइएको म्याट्रिक्स पूरा गर्नुहोस्।

12	13	14
20	22	24
32	35	?

(A) 38 (B) 39 (C) 40 (D) 42

44. यदि :ASTER को Code 411259 भएभैं POWDER sf] code?

(A) 765429 (B) 765439 (C) 765459 (D) 765549

45. तल दिइएको क्रम/श्रेणीमा प्रश्न चिह्न (?) राखिएको खाली ठाउँमा के हुन्छ ?

45, 35, 26, (?), 11, 5

(A) 15 (B) 16 (C) 17 (D) 18